

Макаренко О.М.,
аспірант кафедри публічного управління, адміністрування та
соціальної роботи Національний університет охорони
здоров'я України імені П.Л.Шупика

ПРОБЛЕМИ ІНТЕГРАЦІЇ ВНУТРІШНЬО ПЕРЕМІЩЕНИХ ОСІБ У УКРАЇНСЬКЕ СУСПІЛЬСТВО

Станом на 22 листопада 2024 року в Україні офіційно обліковано 4 694 998 внутрішньо переміщених осіб. Територіальний розподіл ВПО свідчить про нерівномірну внутрішню міграцію, що залежить від близькості регіону до зон активних бойових дій, масштабу руйнувань та інфраструктурних можливостей. Найбільше переселенців зареєстровано в Донецькій області – 529 072 особи, Харківській області – 518 793 особи, Дніпропетровській області – 453 217 осіб, у місті Києві – 417 144 особи та в Одеській області – 270 755 осіб. Найменше переселенців обліковується у Херсонській, Волинській, Рівненській, Чернігівській та Тернопільській областях.

Таким чином, регіони, що межують із театром воєнних дій або зазнали суттєвих руйнувань, демонструють найвищі показники внутрішнього переміщення. Київ, Одеса та інші великі міста виступають міграційними центрами завдяки економічній привабливості та розвинутій інфраструктурі. Натомість західні області – Львівська, Івано-Франківська та Закарпатська – стали ключовими територіями для забезпечення безпечного проживання ВПО через віддаленість від бойових дій. Представлені дані підтверджують масштабність проблеми та необхідність системного підходу до соціальної інтеграції переміщених осіб і зміцнення механізмів державної підтримки.

Враховуючи зазначені виклики, державна політика щодо внутрішнього переміщення потребує стратегічного, комплексного підходу. Саме тому була прийнята Стратегія державної політики щодо внутрішнього переміщення на період до 2025 року та затверджено операційний план її реалізації на 2023–2025 роки. Ці документи визначають ключові проблеми, пов'язані з внутрішнім переміщенням, серед яких:

1. Розрив між реальною та офіційною кількістю ВПО. Частина громадян не проходить реєстрацію через складність доступу до адміністративних послуг, відсутність потреби у довідці або небажання оформлювати статус.

2. Надзвичайний масштаб переміщення. Понад 5,3 млн людей змінили місце проживання, що суттєво ускладнює планування гуманітарної допомоги та соціальних послуг.

3. Значні руйнування житлового фонду. Знищення більш ніж 135 тис. будівель посилює дефіцит житла, затримує відновлення та потребує залучення значних інвестицій.

4. Труднощі соціальної інтеграції у приймаючих громадах. Місцева інфраструктура часто не розрахована на таке навантаження, що позначається на якості соціальних послуг.

5. Необхідність державної координації евакуаційних процесів. Масові евакуації, зокрема з Донецької області, вимагають чіткої організації переміщення та забезпечення першочергових потреб.

6. Проблеми релокації підприємств. Перенесення юридичних осіб супроводжується викликами у збереженні робочих місць та відновленні економічної активності.

Ці аспекти свідчать про потребу у системній державній політиці, що охоплює як невідкладну гуманітарну підтримку, так і довгострокові заходи реінтеграції переміщених громадян у соціально-економічне життя держави.

Згідно з даними, наведеними у [2], можна виокремити кілька ключових питань, які потребують особливої уваги:

1. Підвищений рівень потреб у фінансовій, медичній та гуманітарній підтримці. ВПО, що тривалий час перебувають у переміщенні та вичерпали власні ресурси, найбільш потребують соціальної допомоги.

2. Нерівномірність доступу до соціальної підтримки. Це зумовлює зростання соціальної напруги у громадах і може призводити до дискримінаційних проявів.

3. Суттєве зниження рівня зайнятості. Економічна нестабільність, пов'язана з війною, особливо вплинула на працездатне населення серед ВПО.

4. Невизначеність майбутнього. Подальший розвиток ситуації на фронті визначає рішення ВПО щодо повернення або остаточної інтеграції у нових громадах.

5. Соціально-психологічні труднощі адаптації. Переміщення у нове середовище створює додаткові виклики, особливо для дітей та сімей із низькою стресостійкістю.

6. Зростання навантаження на громади, що приймають переселенців. Інфраструктура та соціальні служби часто працюють на межі можливостей.

Узагальнюючи, до основних труднощів інтеграції ВПО в українське суспільство належать:

1. Проблеми із працевлаштуванням, доступом до якісної медицини, освіти та житла, що суттєво впливають на рівень життя переселенців.

2. Соціальна напруга та випадки дискримінації, що ускладнюють налагодження взаємодії між ВПО та місцевим населенням.

3. Недостатня ефективність державних механізмів підтримки, зокрема фрагментованість процедур і відсутність комплексної координації.

4. Гострий дефіцит житла через руйнування житлового фонду та недостатню кількість інвестиційних проєктів з відбудови.

5. Потреба у розробці довгострокових програм соціальної адаптації та інтеграції, включно з інформаційними, освітніми та культурними ініціативами.

Список використаних джерел

1. Про схвалення Стратегії державної політики щодо внутрішнього переміщення на період до 2025 року та затвердження операційного плану заходів з її реалізації у 2023-2025 роках: Розпорядження Кабінету Міністрів України; Стратегія, План, Заходи від 07.04.2023 № 312-р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/312-2023-%D1%80#Text>

2. Внутрішні вимушені переміщення: обсяги, проблеми та способи їх вирішення. Національний інститут стратегічних досліджень, 2023. URL: <https://niss.gov.ua/news/komentari-ekspertiv/vnutrishni-vymusheni-peremishchennya-obsyahy-problemy-ta-sposoby-yikh>